

Určení práva rozhodného pro soukromoprávní poměr s mezinárodním prvkem

Cíl

- Odpověď na 2. otázku z úvodu – *Jakým právem se bude řídit soukromoprávní poměr s mezinárodním prvkem?*
- Količní metoda a količní normy
- 33 Cdo 2377/2012 (NS)
 - *Zjistí-li soud přítomnost mezinárodního prvku v řízení, je povinen zabývat se otázkou, podle jakého právního řádu a podle jakých konkrétních norem je třeba právní vztah posoudit.*

Metodologie

1. Kvalifikace
2. Subsumpce
3. Interpretace
4. Aplikace

Kvalifikace

- Právní hodnocení skutkového stavu za účelem podřazení pod rozsah kolizní normy
- V MPS jedna z nejtěžších otázek
- Kvalifikační metody
 - *Lex fori*
 - Autonomní

Subsumpce

- Proces podřazení právně zhodnocené situace pod určitý právní předpis, resp. právní normu
- V MPS velmi složité – mnoho druhů norem a pramenů – kolize pramenů
- Na začátku vždy nutné ověřit působnost předpokládaného předpisu
 - Věcná
 - Osobní
 - Územní
 - Časová

Interpretace

- Proces výkladu právního předpisu a jeho pravidla (pojmu)
- Různé metody výkladu – jazykový, logický, systematický, historický apod.
- V unijních (EU) předpisech nutnost autonomního výkladu
 - Sleduje účel, smysl a cíl daného právního předpisu
 - Soudní dvůr EU
 - Tzv. předběžná (prejudiciální) otázka

Nejdůležitější prameny

- Zákon o mezinárodním právu soukromém (ZMPS)
- **Nařízení o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Nařízení Řím I)**
- Nařízení o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)
- Nařízení o výživném
- Nařízení o dědictví

Nařízení Řím I - působnost

- Věcná – smlouvy v občanské a obchodní věci s mezinárodním prvkem
- Osobní – *erga omnes*
 - *Právo určené na základě tohoto nařízení se použije bez ohledu na to, zda je právem některého z členských států, či nikoliv.*
- Územní – soudy všech členských států EU (kromě Dánska)
- Časová – smlouvy uzavřené po 17.12.2009

Nařízení Řím I – systematika pravidel

- Základní hraniční určovatel (volba práva)
- Náhradní hraniční určovatelé (v případě neexistence volby práva)
- Speciální úpravy (ochrana slabší smluvní strany)

Volba práva

- Článek 3 odst. 1
 - *Smlouva se řídí právem, které si strany zvolí. Volba musí být vyjádřena výslovně nebo jasně vyplývat z ustanovení smlouvy nebo okolností případu. Strany si mohou zvolit právo rozhodné pro celou smlouvu nebo pouze pro její část.*
- Článek 3 odst. 2
 - *Strany se mohou kdykoli dohodnout, že se smlouva bude řídit jiným právem, než kterým se dosud řídila v důsledku předchozí volby podle tohoto článku nebo na základě jiných ustanovení tohoto nařízení.*

Volba práva

- Souhlasný projev vůle stran smlouvy o tom, že se jejich smlouva bude řídit určitým právem
- Projev autonomie vůle stran v kolizním právu
- Umožňuje stranám umístit smlouvu do působnosti určitého právního řádu => předvídatelnost, právní jistota

Volba práva dle Nařízení Řím I – článek 3

- Možnost zvolit si pouze právní řád určitého státu jako celek (x jednotlivé normy, nestátní předpisy)
- Možnost zvolit neutrální právo
- Forma: výslovná (písemně, ústně) x konkludentní (jasně vyplývá z ustanovení smlouvy nebo okolností případu)
- Možnost dodatečné volby
- Možnost změny volby práva (nedotýká se práv třetích osob)
- Možnost zvolit si právo jen pro část smlouvy

Volba práva – příklady

- Tato smlouva se řídí českým právem.
- Vztahy vyplývající z této smlouvy včetně otázek její platnosti a vztahů se smlouvou souvisejících se řídí rakouským právem.
- Tato smlouva se řídí právem Středozeemě.
- Tato smlouva se řídí českým občanským zákoníkem.
- Tato smlouva se řídí českým právem. Otázky spojené s porušením smlouvy a nároky stran se řídí německým právem.

Volba práva – příklady

- Tato smlouva se řídí právem mezinárodních obchodníků (*lex mercatoria*).
- Tato smlouva se řídí Principy mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT.

Lex mercatoria

- Není výsledkem legislativní činnosti státu
- Právo světových obchodníků
- Součástí: mezinárodní obchodní zvyklosti, obecné zásady právní, institucionalizované produkty smluvní svobody, uměle vytvořené soubory pravidel
- Z pohledu článku 3 Nařízení Řím I není právem => subsidiární aplikace

Volba práva – příklady

- *Veškeré spory z této smlouvy budou řešeny před soudem v Brně.*

Volba práva – příklady

- *Dva podnikatelé z ČR si pro svou smlouvu zvolí právo německé.*
- Článek 3 odst. 3 Nařízení Řím I
 - *V případě, že všechny ostatní prvky pro situaci významné se v okamžiku volby nacházejí v jiné zemi než v zemi, jejíž právo bylo zvoleno, není volbou práva, kterou strany učinily, dotčeno použití ustanovení práva této jiné země, od nichž se nelze smluvně odchýlit.*

Nařízení Řím I – článek 4

- Náhradní hraniční určovatelé (x volba práva)
- Obecná úprava (x přepravní, spotřebitelské, pojistné a pracovní smlouvy)
- Rozhodné právo v případě neexistence volby práva
 - Odst. 1 – právo rozhodné pro časté smlouvy
 - Odst. 2 – ostatní smlouvy – charakteristické plnění
 - Odst. 3 – úniková doložka
 - Odst. 4 – nejužší spojení

Článek 4 odst. 1

- Smlouva o koupi zboží se řídí právem země, v níž má prodávající obvyklé bydliště.
- Smlouva o poskytování služeb se řídí právem země, v níž má poskytovatel služby obvyklé bydliště.
- Smlouva, jejímž předmětem je věcné právo k nemovitosti nebo nájem nemovitosti, se řídí právem země, ve které se nemovitost nachází.
- Bez ohledu na písmeno c) se nájem nemovitosti uzavřený pro dočasné soukromé užívání na dobu nejvýše šesti po sobě jdoucích měsíců řídí právem země, v níž má pronajímatel obvyklé bydliště, pokud je nájemce fyzickou osobou a pokud má své obvyklé bydliště ve stejné zemi.

Obvyklé bydliště

- Obvyklý pobyt
- Fyzické osoby (nepodnikatelé)
- Článek 19 Nařízení Řím I
 - Právníkové osoby
 - Fyzické osoby podnikatelé
 - Smlouvy uzavřené prostřednictvím pobočky

Příklady

- Společnost A, s.r.o. založená dle českého práva se sídlem v Brně (prodávající) a společnost B, GmbH založená dle německého práva se sídlem v Mnichově (kupující) uzavřely dne 2. 1. 2016 smlouvu o dodání 1000 ks dřevěných židlí.
- Společnost Stark a.s., zřízená dle českého práva a tam mající i sídlo, se zúčastnila veřejné soutěže organizované veřejnou vysokou školou se sídlem na Slovensku, v Bratislavě. Soutěž se týkala výstavby budov nového kampusu. Soutěž vyhrála a uvedená veřejná vysoká škola s ní v červnu 2015 uzavřela smlouvu o výstavbě budov kampusu.

Příklady

- Pan Novák je občanem ČR s bydlištěm v Brně. V srpnu 2015 zjistil, že v Poysdorfu (Rakousko) je ke koupi domek s přílehlou zahradou patřící panu Krausovi, rovněž občanovi ČR, nicméně bydlícímu řadu let v Poysdorfu. Rozhodl se domek koupit.
- Pan Novák (občan ČR, bydliště v Brně) se rozhodl dovolenou v létě 2015 strávit v Chorvatsku. Od známých dostal kontakt na pana Vargu (místo podnikání a bydliště v Bratislavě), který vlastní v Chorvatsku několik apartmánů. V březnu 2015 pánové uzavřeli smlouvu, na základě které pan Varga panu Novákovi pronajal jeden z apartmánů na 14 dní v srpnu 2015.

Příklady

- Pan Novák (občan ČR, bydliště v Brně) se rozhodl dovolenou v létě 2015 strávit v Chorvatsku. Od známých dostal kontakt na pana Svobodu (místo podnikání a bydliště rovněž v Brně), který vlastní v Chorvatsku několik apartmánů. V březnu 2015 pánové uzavřeli smlouvu, na základě které pan Svoboda panu Novákovi pronajal jeden z apartmánů na 14 dní v srpnu 2015.

Článek 4 odst. 2

- Pokud se na smlouvu nevztahuje odstavec 1 nebo pokud by se na prvky smlouvy vztahovalo více než jedno z písmen a) až h) odstavce 1, řídí se smlouva právem země, v níž má strana, která je povinna poskytnout plnění charakteristické pro smlouvu, své obvyklé bydliště.

Příklad

- Pan X. s obvyklým bydlištěm na Slovensku daruje automobil slečně Y. s obvyklým bydlištěm v České republice.

Nařízení Řím I – spotřebitelské smlouvy - článek 6

- Smlouva uzavřená fyzickou osobou za účelem, který se netýká její profesionální nebo podnikatelské činnosti (spotřebitel)
- S jinou osobou, která jedná v rámci výkonu své profesionální nebo podnikatelské činnosti (obchodník)
- Obchodník provozuje svou profesionální nebo podnikatelskou činnost v zemi, kde má spotřebitel své obvyklé bydliště, nebo
- Se jakýmkoli způsobem taková činnost na tuto zemi nebo na několik zemí včetně této země zaměřuje
- Smlouva spadá do rozsahu této činnosti

Zaměření činnosti

- Všechny formy reklamy ve státě spotřebitele - tisk, rádio, televize, kino, katalogy, obchodní nabídky přímo spotřebiteli – náklady na straně podnikatele, prokazuje svoji vůli zaměřit činnost
- Internet – celosvětový dosah, dostupnost ve všech členských státech (pouhá dostupnost stránek neznamená zaměření činnosti)
- Podnikatel musí projevit vůli navázat vztahy se spotřebiteli

Zaměření činnosti

- Je nutné zkoumat, zda podnikatel zamýšlel obchodovat se spotřebiteli v daném státě
- Indicie
 - Mezinárodní povaha činnosti
 - Popis cesty do sídla podnikatele s počátkem v jiných členských státech
 - Použití jiného jazyka nebo jiné měny, než jsou jazyk nebo měna, které jsou obvykle používány v členském státě, ve kterém má podnikatel sídlo, s možností provést rezervaci a potvrdit ji v tomto jiném jazyce

Změření činnosti

- Vynaložení nákladů na službu sponzorovaných odkazů na internetu s cílem usnadnit spotřebitelům s bydlištěm v jiných členských státech přístup na stránku podnikatele
- Použití jiného jména domény prvního řádu, než je doména členského státu, ve kterém má podnikatel sídlo
- Uvedení mezinárodní klientely složené ze zákazníků s bydlištěm v jiných členských státech

Co není spotřebitelskou smlouvou?

- Smlouvy o poskytování služeb, mají-li být služby spotřebiteli poskytnuty výlučně v zemi odlišné od země jeho obvyklého bydliště
- Přepravní smlouva (x souborné služby)
- Smlouva, jejímž předmětem je věcné právo k nemovitosti nebo nájem nemovitosti

Právo rozhodné pro spotřebitelskou smlouvu

- Omezená volba práva
 - V důsledku volby nesmí být spotřebitel zbaven ochrany, kterou mu poskytují ustanovení právního řádu jeho obvyklého bydliště, od nichž se nelze smluvně odchýlit
- Obvyklé bydliště spotřebitele

Příklady

- *V září roku 2015 si pan Novák z Brna zakoupil přes rakouský e-shop (provozovaný společností se sídlem ve Vídni) nový mobilní telefon. E-shop má stránky v němčině, maďarštině, češtině a slovenštině, ceny jsou uvedeny v EUR, zboží je možné doručit v Rakousku, do ČR, Maďarska a na Slovensko. Je také možné si je vyzvednout osobně v provozovně ve Vídni, což učinil i pan Novák při jedné ze svých pracovních cest do Vídně.*

Příklady

- Pan Novák se rozhodl zajet na výlet do rakouských Alp. Na systému booking.com (Server, jehož prostřednictvím provozovatelé ubytovacích zařízení z celého světa inzerují celosvětově své služby, kdy základní informace jsou překládány do řady jazyků, stejně tak lze měnit měnu ceny, poloha provozovatele je propojena na googleMaps. Lze si zvolit český i německý jazyk, lze si zvolit i českou či rakouskou měnu.) si objednal pokoj v hotelu. V podmínkách booking.com se dočte následující: *Smlouvy uzavřené s booking.com se řídí nizozemským právem.*

Limity práva rozhodného

- Stát nechce ve všech případech dopustit „nekontrolovatelnou“ aplikaci cizího práva na svém území
- 2 hlavní instituty
 - Imperativní normy
 - Výhrada veřejného pořádku

Imperativní normy

- Článek 9 Nařízení Řím I
- *Imperativní ustanovení jsou ustanovení, jejichž dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů, jako např. jeho politického, společenského a hospodářského uspořádání zásadní do té míry, že se vyžaduje jejich použití na jakoukoli situaci, která spadá do jejich oblasti působnosti, bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu podle tohoto nařízení použilo.*

Příklad

- *Společnost A se sídlem v ČR uzavře smlouvu na dodávku zboží se společností B se sídlem ve státě B. ČR zakáže vývoz daného zboží do státu B. Společnost B trvá na dodání zboží. Spor bude řešen u českého soudu.*

Výhrada veřejného pořádku

- Článek 21 Nařízení Řím I
- *Použití některého ustanovení práva kterékoli země určeného na základě tohoto nařízení může být odmítnuto pouze v případě, že by bylo zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem místa soudu.*

Děkuji za pozornost.

